

Ляска Оксана Петрівна,

доцент кафедри психології, соціології та педагогіки Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат психологічних наук, доцент;

Кішевецький Володимир Сергійович,

доцент кафедри іноземних мов для природничих факультетів Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, кандидат філологічних наук, доцент

РОЛЬ ПСИХОЛІНГВІСТИЧНОГО АНАЛІЗУ В ПРАВОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ: РІЗНОВИДИ ТА ЗАСТОСУВАННЯ

У сучасній правовій діяльності одним із важливих інструментів є психолінгвістичний аналіз, який дозволяє не лише глибше розуміти комунікативні особливості сторін, але й виявляти приховані смисли, маніпуляції та емоційний вплив у текстах і висловлюваннях. Його значення зростає в умовах складних судових процесів, де вивчення мовної поведінки допомагає оцінювати правдивість свідчень, аналізувати мовні акти злочинців, а також виявляти вплив мови на поведінку учасників правових взаємодій.

Текстовий аналіз, який у контексті юриспруденції також називають текстовим майнінгом або обробкою природної мови, дозволяє отримувати важливу інформацію з письмових документів або усних висловлювань, що може бути корисним для правового аналізу та судових розглядів. Щоб зрозуміти зміст, структуру та специфіку використання письмових або усних текстів у правовій сфері, застосовується техніка текстового аналізу. Це стратегічний підхід до дослідження текстів, який включає використання різних методів і інструментів для виявлення закономірностей і вилучення значущої інформації, що може бути корисним у юридичних дослідженнях та судових процесах [2].

Текстовий аналіз охоплює різноманітні формати усної та письмової мови, такі як книги, статті, промови та публікації в соціальних мережах. Серед найбільш популярних методів, що використовуються для аналізу текстів, можна виділити: *Контент-аналіз*, який фокусується на змісті тексту з метою виявлення основних тем, тенденцій та повторюваних понять.

Цей метод дозволяє досліджувати вжиті слова, а також виражені у тексті ставлення, переконання та точки зору; *Аналіз настроїв*, що базується на застосуванні машинного навчання та обробки природної мови для визначення емоційного тону тексту. Цей метод може використовуватися для оцінки загального настрою документа та конкретних емоцій, що в ньому відображені; *Дискурс-аналіз*, який досліджує, як мова функціонує в соціальному контексті, зокрема, як люди застосовують мовні засоби для передачі динаміки влади, вираження значення та формування ідентичностей; *Інтелектуальний аналіз тексту*, який полягає у вилученні даних з великих обсягів текстової інформації, таких як новини або публікації в соціальних мережах, із використанням методів машинного навчання та інтелектуального аналізу даних [1].

Аналіз текстів використовується в численних наукових дисциплінах, зокрема в юриспруденції, літературознавстві, мовознавстві, психології, соціології та маркетингу. Цей підхід дозволяє отримати глибоке розуміння використання мови та її змісту. Метод, що зосереджується на психологічних і когнітивних аспектах сприйняття мови та формування мовлення, відомий як психолінгвістичний аналіз тексту. Він включає дослідження лінгвістичних складових, таких як граматики, семантика та дискурс, а також їх взаємозв'язок із когнітивними функціями, які відповідають за обробку мовної інформації, зокрема розуміння, запам'ятовування та концентрацію уваги.

У юриспруденції психолінгвістичний аналіз текстів має велике значення, оскільки допомагає розв'язувати різноманітні правові питання, дозволяючи краще зрозуміти, як люди сприймають і інтерпретують мовлення. Досліджуючи когнітивні процеси, можна здобути важливу інформацію про реакцію осіб на юридичні висловлювання в різних правових ситуаціях.

Цей аналіз також може допомогти в ідентифікації бар'єрів у комунікації, таких як складність мовних висловлювань, емоційна забарвленість та співвідношення сил між сторонами. Вивчаючи ці перешкоди, ми здатні розробити стратегії для покращення комунікаційного процесу та сприяння взаємному розумінню в правових ситуаціях.

Психолінгвістичний аналіз відіграє важливу роль у вивченні прийомів, які використовуються в переконливій комунікації, включаючи пропаганду, політичні заяви та рекламні кампанії. Аналізуючи риторичні стратегії та емоційні апеляції, які містяться в цих повідомленнях, ми можемо глибше

зрозуміти механізми впливу певних висловлювань на громадську думку. Це знання є критично важливим для юридичної практики, оскільки дозволяє оцінити, як інформація може формувати правосвідомість та впливати на правові рішення в суспільстві.

У контексті юридичних наук психолінгвістичний аналіз здатен прояснити складні взаємозв'язки між мовою, мисленням і поведінкою в суспільстві. Цей підхід має суттєві практичні наслідки, зокрема в юридичній практиці, оскільки дозволяє більш ефективно формувати стратегії комунікації з громадськістю. Зокрема, він може бути використаний для покращення розуміння юридичних текстів, підвищення якості свідчень у судових процесах і оптимізації навчальних програм у сфері правознавства.

У психолінгвістичному дослідженні текстів можна використовувати кілька методів, які є особливо важливими в контексті юриспруденції: *Моніторинг руху очей*: цей метод полягає у відстеженні очних рухів читача під час читання або проголошення тексту. Завдяки цьому можна виявити, на яких словах та реченнях зосереджена увага, а також зрозуміти, як читачі сприймають і обробляють інформацію. Це має значення для аналізу юридичних документів та свідчень, що допомагає визначити, які частини викликають найбільші труднощі; *Вимірювання часу та швидкості читання*: цей підхід передбачає фіксацію часу, необхідного для прочитання тексту. Аналіз часу читання може дати уявлення про те, як читачі сприймають складність юридичних матеріалів і рівень навантаження, що виникає під час їх обробки. *Лексичний аналіз*: цей метод включає вивчення взаємозв'язків між словами в документі. Лексичний аналіз може розкрити особливості змісту юридичних текстів і когнітивні процеси, які беруть участь у їх розумінні, що важливо для оцінки ясності та точності правових норм; *Дискурс-аналіз*: цей підхід фокусується на вивченні контексту тексту, включаючи зв'язки між фразами та абзацами, а також те, як текст інтегрується в загальний дискурс. Дискурс-аналіз дозволяє виявити соціальні та культурні аспекти, які впливають на сприйняття юридичних документів різними читачами, що може бути корисним для адвокатів та суддів у розумінні впливу інформації на громадську думку [3].

Використання психолінгвістичних теорій і методів для аналізу лінгвістичних і психологічних аспектів текстів у юридичному контексті відомо як психолінгвістичний аналіз. У

цій сфері досліджуються різноманітні матеріали, такі як судові рішення, юридичні документи, законопроекти, а також комунікація в рамках правозастосування.

Розуміння того, як мова використовується для формулювання правових норм і аргументів, а також впливу на суспільну свідомість, можливе завдяки психолінгвістичному аналізу юридичних текстів. Цей підхід може виявити когнітивні та психологічні процеси, такі як сприйняття, пам'ять і увага, які впливають на інтерпретацію правових норм і застосування законодавства.

В юриспруденції цей аналіз є особливо важливим, оскільки дозволяє зрозуміти, як юридична риторика може впливати на правосвідомість громадськості, що, в свою чергу, може мати значний вплив на формування правової політики та реалізацію законів.

Отже, розуміння тактик, які використовують юридичні фахівці для впливу на громадську свідомість, а також психологічних і когнітивних процесів, пов'язаних із сприйняттям і обробкою правових дебатів, можна досягти за допомогою психолінгвістичного аналізу юридичних текстів. Цей підхід дозволяє вивчати, як аргументи і риторичні стратегії впливають на розуміння правових норм і судових рішень.

Психолінгвістичне дослідження також знаходить застосування в юридичних науках, комунікаційних дослідженнях і соціальній психології, що сприяє більш глибокому аналізу впливу правової інформації на громадську думку і формування правосвідомості.

Список використаних джерел

1. Андрухович А. А. Дискурс-аналіз і адекватність перекладу. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2010. Вип. 31. С. 3–7.
2. Стратулат Н. В., Проценко Г. П. Аналіз правового тексту в логіколінгвістичному контексті. *Науковий вісник ДДПУ імені Івана Франка*. Серія: Філологічні науки (мовознавство). 2021. № 14. С. 173–176.
3. Юлінецька Ю., Бабій О. Основні методи і підходи до вивчення англomовного політичного дискурсу. *Перспективи та інновації науки*. 2022. № 2 (7).